

Controleplan 2026 voor Gemeente Haarlemmermeer

Concept, 18 juni 2026

Inleiding
Onze cont4roleaanpak
Onze controleaanpak

Inleidende brief

Volg onze sectorvoorzitter Martine Koedijk op Instagram via @raad_en_staten_in_positie

Gemeente Haarlemmermeer
T.a.v. de raad en het college van burgemeester en wethouders
Taurusavenue 100
2132 LS HOOFDDORP

Concept, 18 juni 2026

Geachte leden van de raad en het college van burgemeester en wethouders,

Hierbij presenteren wij u het controleplan voor de controle van uw jaarrekening over het boekjaar 2026. Op 11 februari 2026 hebben wij de startnotitie 2026 formeel uitgebracht in samenspraak met de organisatie. Dit controleplan 2026 is het document dat volgt op deze startnotitie en een inhoudelijke voortzetting van de afspraken en het plan van aanpak wat daarin reeds is opgenomen.

Dit document geeft u een samenvattend overzicht van de manier waarop wij de controle zullen uitvoeren. De controleaanpak is gebaseerd op een brede kennis van uw gemeente en de ontwikkelingen in uw sector.

Het controleplan begint met een samenvatting voor u als raad: welke rol heeft de raad als opdrachtgever voor de controle van de jaarrekening? Daarna komen uw en onze risicoanalyse, onze controleaanpak, belangrijke actuele ontwikkelingen en de wijze waarop we samenwerken aan bod.

Onze controleaanpak is op maat gemaakt. Uw input is belangrijk bij de totstandkoming van onze controleaanpak. De aanpak sluit tevens aan op de bedrijfsvoering van de organisatie. Met de gekozen aanpak kunnen wij u feedback geven, vertaald in praktische, uitvoerbare aanbevelingen, afgestemd op uw gemeente.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

N. van Someren MSc RA
partner

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Fascinatio Boulevard 350, 3065 WB Rotterdam, P.O. Box 8800, 3009 AV Rotterdam, the Netherlands
T: +31 (0) 88 792 00 10, F: +31 (0) 88 792 95 33, www.pwc.nl

'PwC' is the brand under which PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (Chamber of Commerce 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (Chamber of Commerce 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (Chamber of Commerce 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (Chamber of Commerce 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (Chamber of Commerce 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (Chamber of Commerce 34180289) and other companies operate and provide services. These services are governed by General Terms and Conditions ('algemene voorwaarden'), which include provisions regarding our liability. Purchases by these companies are governed by General Terms and Conditions of Purchase ('algemene inkoopvoorwaarden'). At www.pwc.nl more detailed information on these companies is available, including these General Terms and Conditions and the General Terms and Conditions of Purchase, which have also been filed at the Amsterdam Chamber of Commerce.

Inleiding
Onze controleaanpak
Onze controleaanpak

Samenvatting van het controleplan 2026

Belangrijke ontwikkelingen

- Haarlemmermeer bevindt zich in een fase van sterke groei, met omvangrijke investeringen in woningbouw, infrastructuur en voorzieningen. Dit vergroot de complexiteit van projecten en de afhankelijkheid van externe partijen en samenwerking.
- De financiële positie is op korte termijn solide, maar staat onder druk in de komende jaren door stijgende kosten (o.a. sociaal domein en kapitaallasten) en onzekerheid over rijksbijdragen.
- De uitvoering van de gemeentelijke opgaven vraagt steeds meer van de organisatie, terwijl tegelijkertijd sprake is van krapte op de arbeidsmarkt en toenemende druk op de uitvoeringskracht.
- Digitalisering, datagedreven werken en de inzet van nieuwe technologieën (zoals AI) nemen toe. Dit biedt kansen voor sturing en efficiëntie, maar vergroot ook de afhankelijkheid van IT-systemen en data.

Risico's in de controle van 2026

- Voor de controle van 2026 onderkennen wij 4 significante risico's en 2 verhoogde risico's, in lijn met voorgaand jaar.
- Significant risico's op fraude voortvloeiend uit de landelijke controlestandaarden (doorbreken van beheersingsmaatrelgen door het management), maar ook het risico op onrechtmatige beïnvloeding bij aanbestedingen en het risico op niet zakelijke transacties bij grondverkopen.
- Daarnaast brengt de omvang en complexiteit van de grondexploitaties een significant waarderingsrisico met zich mee.
- Verder zorgt de complexiteit van de aanbestedingsregels voor een verhoogd risico op fouten. Hetzelfde risiconiveau geldt ook voor de opvolging van de FHIT-bevindingen vanuit voorgaand jaar, waaronder ook het vraagstuk van de correcte verwerking van inkoopfacturen.

Onze controleaanpak

- Wij hanteren een risicogerichte controleaanpak, waarbij de belangrijkste ontwikkelingen en risico's bepalend zijn voor de diepgang en focus van onze werkzaamheden.
- De controle richt zich nadrukkelijk op de kwaliteit en ontwikkeling van de interne beheersing, inclusief de samenwerking tussen de eerste, tweede en derde lijn.
- Wij combineren gegevensgerichte werkzaamheden met data-analyse, zodat wij niet alleen steekproefsgewijs maar steeds meer op basis van volledige datasets kunnen controleren.
- Fraude en rechtmatigheid vormen een integraal onderdeel van onze aanpak, met specifieke aandacht voor ongebruikelijke transacties, schattingen en doorbreking van controles.
- Wij zetten stapsgewijs in op continuous monitoring, zodat gedurende het jaar beter zicht ontstaat op afwijkingen en risico's en tijdiger kan worden bijgestuurd.
- De materialiteit voor 2026 bedraagt circa €13 miljoen en is op consistente wijze met voorgaand jaar bepaald

Inleiding
Onze controleaanpak
Controlerisico's
Onze controleaanpak

Omgevings- en risicoanalyse

Wij starten onze controle met een integrale omgevings- en risicoanalyse, waarin wij de belangrijkste ontwikkelingen vertalen naar risico's voor de jaarrekening en onze controleaanpak.

Inleiding
Onze controleaanpak
Controlerisico's
Onze controleaanpak

De omgeving van Haarlemmermeer vertaald naar onze controle

Onze rol bij maatschappelijke en strategische thema's

Als accountant controleren wij of de jaarrekening van de gemeente Haarlemmermeer een getrouw beeld geeft en of de financiële transacties rechtmatig zijn verlopen. Een professionele accountantscontrole kan echter niet los worden gezien van de maatschappelijke en strategische context waarin de gemeente opereert. Grote maatschappelijke opgaven, landelijke wetgeving en lokale ambities hebben immers een directe en ingrijpende invloed op de beheersbaarheid van de gemeentelijke financiën. Wij benaderen deze ontwikkelingen daarom niet met een statische afvinklijst achteraf, maar via een actieve, risicogerichte controle-aanpak.

In onze controle betrekken wij deze thema's op drie verschillende niveaus. Allereerst treden wij op als uw gesprekspartner door vroegtijdig in dialoog te gaan met het college en de ambtelijke organisatie over de manier waarop de gemeente zich voorbereidt op de risico's van morgen. Daarnaast vertalen wij deze trends via onze risicoanalyse naar concrete controlewerkzaamheden op die posten in de jaarrekening waar de financiële belangen en onzekerheden het grootst zijn.

Tot slot gebruiken wij onze natuurlijke adviesfunctie om eventuele knelpunten in de procesinrichting en de interne beheersing via de rapportage interim-bevindingen en het accountantsverslag te rapporteren, waarmee wij de gemeenteraad voorzien van handvatten voor haar kaderstellende en controlerende rol.

Schaalsprong, investeringen en uitvoerbaarheid

Haarlemmermeer bevindt zich midden in een periode van forse groei en investeringsintensiteit. De gemeente investeert de komende jaren grootschalig in woningbouw, mobiliteit, openbare ruimte en maatschappelijke voorzieningen, met een groot investeringsvolume en een structureel stijgende vermogenspositie op de balans.

Deze investeringsopgave vertaalt zich concreet in projecten op het gebied van woningbouwlocaties, infrastructuur, onderwijsvoorzieningen en klimaatadaptatie. Tegelijkertijd blijkt uit de voorjaarsrapportage dat investeringen regelmatig verschuiven in de tijd en dat kosten beïnvloed worden door prijsontwikkelingen, complexiteit en externe afhankelijkheden. Daarmee verschuift het risicoprofiel van de gemeente steeds nadrukkelijker naar project- en programmabeheersing.

Niet alleen de omvang van investeringen, maar juist de samenhang tussen projecten, de fasering en de uitvoerbaarheid binnen beschikbare capaciteit zijn bepalend voor de financiële beheersbaarheid. In onze controle richten wij ons daarom op (de beheersing van) investeringen en grondexploitaties, de betrouwbaarheid van ramingen en de aansluiting tussen besluitvorming en uitvoering. Tevens beoordelen wij of risico’s rond vertraging, kostenontwikkeling en afhankelijkheden van derden tijdig worden onderkend en verwerkt in de financiële verslaggeving.

Inleiding
Onze controleaanpak
Controlerisico's
Onze controleaanpak

De omgeving van Haarlemmermeer vertaald naar onze controle

De financiële houdbaarheid in meerjarenperspectief

De financiële positie van Haarlemmermeer is in 2026 nog solide, maar staat tegelijkertijd onder toenemende structurele druk. De begroting voor 2026 en 2027 is sluitend gemaakt door een combinatie van maatregelen, incidentele meevallers en in beperkte mate inzet van reserves. Tegelijkertijd laten zowel de programmabegroting als de voorjaarsrapportage zien dat de structurele balans vanaf de jaren na 2027 onder druk blijft staan, met oplopende tekorten en blijvende onzekerheid over de ontwikkeling van de rijksbijdragen.

De financiële druk wordt versterkt door autonome ontwikkelingen zoals loon- en prijsstijgingen, stijgende kosten in het sociaal domein en toenemende kapitaallasten als gevolg van investeringen. Tegelijkertijd blijft de gemeente afhankelijk van externe factoren zoals het gemeentefonds, de hervorming van de jeugdzorg en de toekomstige financiële verhoudingen tussen Rijk en gemeenten.

Vanuit onze controle benaderen wij dit thema in samenhang. Wij toetsen niet alleen of de jaarrekening een getrouw beeld geeft, maar ook of de meerjarige financiële uitgangspunten, ramingen en aannames voldoende realistisch en onderbouwd zijn, en of de gemeente tijdig anticipeert op structurele risico's. Daarbij besteden wij specifiek aandacht aan het inzicht in het weerstandsvermogen, de inzet van reserves en de transparantie richting de raad over de structurele financiële ruimte.

Het sociaal domein en de uitgavenontwikkeling

Binnen het sociaal domein blijft de druk op de gemeentelijke financiën structureel hoog en moeilijk voorspelbaar. Met name de jeugdzorg kent een sterke groei in zowel volume als intensiteit, waarbij de gemeente wordt geconfronteerd met oplopende kosten zonder dat daar een evenredige structurele rijksvergoeding tegenover staat.

De programmabegroting laat zien dat dit leidt tot een omvangrijke en grotendeels niet-beïnvloedbare uitgavenpost, die een groot deel van de gemeentelijke middelen beslaat. De combinatie van open-einde regelingen en onzekerheid over de effectiviteit van landelijke hervormingen maakt dat financiële ontwikkeling slechts beperkt voorspelbaar is.

De gemeente zet in op maatregelen zoals preventie, datagedreven sturing en aanscherping van toegang tot zorg, maar het daadwerkelijk realiseren van kostenbeheersing blijft uitdagend.

In onze controle besteden wij daarom nadrukkelijk aandacht aan de totstandkoming van schattingen in het sociaal domein, de rechtmatigheid van uitgaven en de betrouwbaarheid van verantwoordingsinformatie van zorgaanbieders. Daarnaast kijken wij naar de wijze waarop de gemeente risico's en onzekerheden zichtbaar maakt in begroting en jaarrekening, zodat de raad haar kaderstellende rol goed kan invullen.

Inleiding
Onze controleaanpak
Controlerisico's
Onze controleaanpak

De omgeving van Haarlemmermeer vertaald naar onze controle

Organisatiekracht, uitvoeringsvermogen en samenwerking

De uitvoering van de gemeentelijke opgaven stelt toenemende eisen aan de organisatie. De combinatie van groei, complexere projecten, krapte op de arbeidsmarkt en nieuwe wet- en regelgeving leidt tot druk op de uitvoeringskracht en de interne beheersing. Dit komt onder meer tot uitdrukking in de noodzaak tot uitbreiding van personele capaciteit, de verdere ontwikkeling van projectsturing en het verbeteren van informatievoorziening en datagedreven werken. Tegelijkertijd zien we dat de gemeente steeds afhankelijker wordt van externe partijen, regionale samenwerkingen en digitale systemen, wat aanvullende risico's met zich meebrengt op het gebied van governance, gegevenskwaliteit en continuïteit. De kwaliteit van sturing en verantwoording is in dit krachtenveld van cruciaal belang. De raad moet kunnen vertrouwen op tijdige, volledige en consistente informatie over de voortgang van projecten, de ontwikkeling van risico's en de realisatie van beleidsdoelen. Vanuit onze accountantsrol beoordelen wij daarom de inrichting en werking van de interne beheersing, de betrouwbaarheid van de financiële en niet-financiële informatie en de mate waarin de organisatie 'in control' is bij het realiseren van haar opgaven. Daarbij kijken wij nadrukkelijk naar de samenhang tussen beleid, uitvoering en verantwoording.

Digitalisering, innovatie en AI

Digitalisering en datagedreven werken nemen in 2026 een steeds centralere plaats in binnen de gemeentelijke organisatie. Haarlemmermeer investeert in nieuwe systemen, datagedreven sturing en innovatieve toepassingen, waaronder de ontwikkeling van een AI-strategie en bijbehorende pilots en toepassingen. Deze ontwikkeling biedt kansen voor efficiëntere dienstverlening en betere beleidssturing, maar brengt tegelijkertijd nieuwe risico's met zich mee. Denk aan afhankelijkheid van IT-systemen, datakwaliteit, privacy, informatiebeveiliging en de beheersing van geautomatiseerde processen. Ook de integratie van nieuwe systemen en de optimalisatie van bestaande applicaties vraagt om extra capaciteit en brengt implementatierisico's met zich mee. In onze controle besteden wij daarom nadrukkelijk aandacht aan de betrouwbaarheid en continuïteit van IT-systemen, de kwaliteit van data die ten grondslag ligt aan de financiële verantwoording en de beheersing van digitale processen. Daarnaast beoordelen wij of de gemeente voldoende grip heeft op nieuwe technologieën, waaronder AI, en de bijbehorende risico's op het gebied van governance, transparantie en rechtmatigheid.

Speerpunten van de raad

Als raad kunt u ons speerpunten meegeven bij de uitvoering van de controle. Naar aanleiding van het overleg tijdens de auditcommissie vergadering op 25 juni 2026 heeft u ons de volgende speerpunten meegegeven:

Speerpunt 1. [Openstaand/ter afstemming]

Speerpunt 2. [Openstaand/ter afstemming]

Inleiding
Onze controleaanpak
Controlerisico's
Onze controleaanpak

Controlerisico’s

Onze controleaanpak sluit aan op de omgevingsanalyse van Haarlemmermeer, waarin wij de belangrijkste maatschappelijke, financiële en organisatorische ontwikkelingen hebben vertaald naar risico’s voor de jaarrekening. Deze ontwikkelingen, zoals de schaalsprong, druk op het sociaal domein en toenemende digitalisering, bepalen in belangrijke mate het risicoprofiel van de gemeente en vormen daarmee de basis voor onze risicoanalyse. Wij richten ons daarbij op die risico’s die, gelet op hun aard en complexiteit, kunnen leiden tot materiële afwijkingen in de jaarrekening. Op basis van onze controlestandaarden en onze kennis van de gemeente kwalificeren wij deze als significante en verhoogde risico’s. Deze risico’s zijn hieronder opgenomen en sluiten direct aan op de thema’s uit de omgevingsanalyse. Reguliere (‘normale’) controlerisico’s maken onderdeel uit van onze standaard controleaanpak en zijn om deze reden niet afzonderlijk opgenomen in dit overzicht. Uitzondering hierop vormen risico’s waarvan het profiel zich zichtbaar heeft ontwikkeld ten opzichte van het voorgaande jaar, bijvoorbeeld doordat deze zijn afgenomen van verhoogd naar normaal. Daarmee geven wij u een gericht en inzichtelijk beeld van de belangrijkste risico’s die in 2026 bepalend zijn voor onze controle.

#	Omschrijving	Oorsprong van het risico	Onze controleaanpak	Risico 2026	Risico 2025
1	**Het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management** Management kan interne controles bewust omzeilen, bijvoorbeeld via handmatige boekingen of beïnvloeding van schattingen (zoals grondexploitaties). Dit kan leiden tot materiële afwijkingen of fraude.	Verplicht risico vanuit de controle-standaarden voor accountants	Data-analyse op journaalposten (Halo), review van niet-routinematige boekingen, toetsing van schattingen en inbouwen van onvoorspelbaarheid in de controle (fraude-focus).	**Significant**	**Significant**
2	**Waardering van de grondexploitaties** De waarde van grondexploitaties is afhankelijk van aannames over toekomstige kosten, opbrengsten en planning. Kleine wijzigingen kunnen grote impact hebben op het resultaat.	Zowel sectorbreed als Haarlemmermeer-specifiek (grote grondportefeuille en schaalsprong)	Beoordeling uitgangspunten en parameters, toetsing ramingen, controle verliesvoorzieningen en vergelijking met marktontwikkelingen en realisaties.	**Significant**	**Significant**
3	**Naleving aanbestedingsregels** Door complexe regelgeving bestaat het risico dat aanbestedingsregels niet volledig worden nageleefd, wat leidt tot onrechtmatigheden in de jaarrekening.	Sectorbreed	Analyse crediteuren (spendanalyse), toets op naleving aanbestedingswet, beoordeling opzet en werking interne beheersing in het inkoopproces.	**Verhoogd**	**Verhoogd**
4	**Onrechtmatige beïnvloeding bij aanbestedingen** Het risico dat opdrachten niet objectief worden gegund (bijvoorbeeld door belangenverstrengeling of omkoping), waardoor wet- en regelgeving wordt omzeild.	Sectorbreed	Risicogerichte selectie van aanbestedingen, controle op autorisaties en functiescheiding, analyse meerwerk en prestatielevering, toets op signalen van onregelmatigheden.	**Significant**	**Significant**
5	**Niet-zakelijke transacties bij grondverkopen** Bij grondverkopen kan een prijs worden afgesproken die niet marktconform is, wat kan leiden tot bevoordeling van partijen en financiële schade.	Sectorbreed	Deelwaarnemingen op transacties, toets op marktconformiteit prijzen, beoordeling van governance en besluitvorming rond grondverkopen.	**Significant**	**Significant**
6	**Betrouwbaarheid en continuïteit van data (IT-migraties)** Veranderingen in systemen en datamigraties kunnen leiden tot fouten in gegevens, verlies van data-integriteit of verstoringen in processen. Hieronder valt ook het opvolgen van het punt met betrekking tot de inkoopfacturen	Specifiek voor Haarlemmermeer, vervolg op FHIT	Beoordeling opvolging IT general controls, data-analyses op volledigheid/juistheid, aansluiting tussen systemen en financiële administratie.	**Verhoogd**	**Verhoogd**

Inleiding
Onze controleaanpak
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit

Controleaanpak

Dit hoofdstuk is bedoeld om u een duidelijk overzicht te geven van de wijze waarop wij met de inbreng van het voorgaande de controle van de jaarrekening van gemeente Haarlemmermeer gaan uitvoeren. Dit omvat inzichten in materialiteit, reikwijdte, normenkader, controlefilosofie, controlerisico's, IT-aanpak en risico's rondom fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Inleiding
Onze controleaanpak
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit

Reikwijdte van de controle

Onze controleopdracht

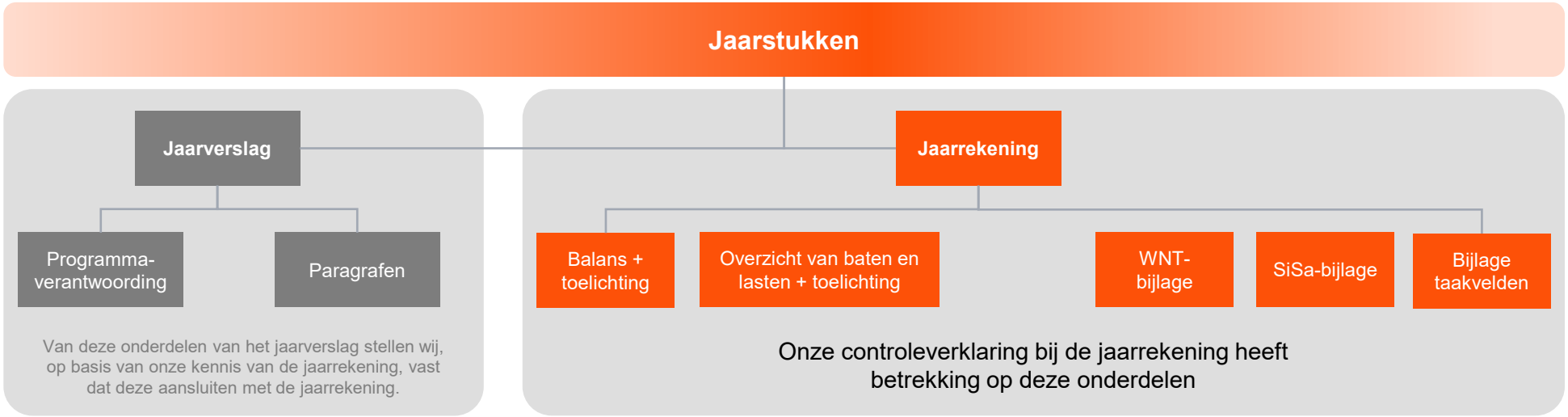
U hebt ons verzocht de jaarrekening 2025 van gemeente Haarlemmermeer te controleren. De jaarstukken bestaan uit meerdere onderdelen, die wij niet allemaal met dezelfde diepgang controleren. Onderstaand hebben wij daarom weergegeven op welke wijze wij de verschillende onderdelen van de jaarstukken in onze controle betrekken. Onze controleopdracht bestaat uit de controle van de jaarrekening 2025 met betrekking tot het aspect getrouwheid.

Hieronder valt ook de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording. Daarnaast controleren wij de rechtmatigheid van de specifieke uitkeringen in de SiSa-bijlage. Op basis van onze kennis verkregen tijdens de controle, stellen wij van het jaarverslag alleen vast of wij geen materiële onjuistheden of inconsistenties zien.

De rechtmatigheidsverantwoording en het normenkader

De rechtmatigheidsverantwoording is de verantwoordelijkheid van het college en laat zien of de gemeente binnen de gestelde regels en budgetten heeft gehandeld. Daarbij wordt gekeken naar drie aspecten: handelen binnen budgetten (begrotingsrechtmatigheid), het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik, en naleving van wet- en regelgeving.

Voor dat laatste aspect bepaalt de gemeente zelf welke regels worden betrokken in de controle. Deze regels worden vastgelegd in het normenkader, dat door de raad wordt vastgesteld. Onze controle sluit hierop aan en toetst de volledigheid en juistheid van deze verantwoording.

Inleiding
Onze controleaanpak
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit

Materialiteit

Diepgang van de controle

Wij hebben de diepgang van onze controle zo ontworpen dat een controle van hoge kwaliteit kan worden uitgevoerd met als doel om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen ter ondersteuning van ons oordeel. De relatie tussen de materialiteit, eventueel geconstateerde afwijkingen en ons oordeel is in de figuur aan de rechterzijde weergegeven. We evalueren onze beoordeling van de materialiteit het gehele jaar door om veranderingen in uw gemeente en haar financiële prestaties weer te geven.

Materialiteit is voorlopig bepaald op €13,2 miljoen

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door de toepassing van de materialiteit. Wij stellen bepaalde kwantitatieve drempels voor materialiteit vast. Op basis van deze drempels, en vanuit kwalitatieve overwegingen, hebben wij de aard, het tijdschema en de reikwijdte van onze controlewerkzaamheden voor de individuele jaarrekeningposten en toelichtingen in de jaarrekening kunnen vaststellen en het effect van geïdentificeerde onjuistheden op ons oordeel kunnen beoordelen.

De raad bepaalt de verantwoordingsgrens waarboven (individueel of cumulatief) het college afwijkingen (fouten en onduidelijkheden) moet toelichten in de rechtmatigheidsverantwoording. Onze rol als externe accountant is het toetsen van de getrouwheid van de jaarrekening als geheel, inclusief de toelichting in de rechtmatigheidsverantwoording. Hierbij stellen wij vast dat de jaarrekening geen afwijkingen bevat die groter zijn dan de goedkeuringstolerantie (de materialiteit die wij als accountant hanteren). De verantwoordingsgrens is dus uitsluitend bepalend voor de nauwkeurigheid van de informatie die het college verstrekt over rechtmatigheid. De materialiteit bepaalt met welke diepgang wij de verstrekte informatie controleren en de strekking van ons oordeel.

Fouten en onzekerheden in de controle

Onderstaande figuur laat zien hoe ons oordeel in de verklaring zich verhoudt tot de materialiteit en de omvang van de geconstateerde fouten en onzekerheden.

	Huidig jaar (2026)	Voorgaand jaar ter vergelijking (2025)
Totaal van de lasten van de begroting 2026, exclusief toevoegingen aan de reserves – de omvangsbasis	661.369.000	597.100.000
Goedkeuringstolerantie - procentueel Gebaseerd op het BADO en vastgesteld door de raad	2%	2%
Goedkeuringstolerantie - in euro's	**13.227.380**	**11.942.000**
Toegepaste 'afslag' op basis van de controlestandaarden	-10%	-10%
Uitvoeringsmaterialiteit, in euro's	**11.904.000**	**10.474.000**
Rapporteringstolerantie – in euro's	**330.000**	**200.000**
Rapporteringstolerantie (als % van de omvangsbasis), in lijn met de financiële verordening	*0,05%*	*0,03%*

Inleiding
Onze controleaanpak
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit

Materialiteit (2)

In het blok hieronder lichten we een aantal specifieke principes van de materialiteit in onze controle nader toe. Bijvoorbeeld daar waar het gaat om de controle van de WNT-verantwoording of de materialiteit die specifiek voor de SiSa-controles geldt.

De rapporteringstolerantie

Op basis van uw eigen Financiële Verordening hanteren wij een algemene rapportagegrens van 0,05% van de totale lasten, waarbij we de reservemutaties buiten beschouwing laten. Dit betekent dat wij in principe alle geconstateerde fouten en onzekerheden die groter zijn dan dit bedrag aan u rapporteren. Wanneer wij tijdens onze controle kleinere afwijkingen tegenkomen die wij desondanks politiek, maatschappelijk of publicitair relevant achten, zullen wij deze uiteraard ook aan u melden.

Verschuivingen in de cijfers (Reclassificaties)

Soms staan bedragen administratief op de verkeerde plek in de jaarrekening, zonder dat dit invloed heeft op het uiteindelijke resultaat van de gemeente. Omdat niet elke administratieve verschuiving even belangrijk is voor uw controlerende rol, hanteren we hiervoor verschillende grenzen. Verschuivingen binnen één specifiek beleidsprogramma of tussen balansposten rapporteren we pas bij grotere geconstateerde afwijkingen vanaf de uitvoeringstolerantie. Als wij echter zien dat geconstateerde afwijkingen betrekkingen hebben op het schuiven met geld tussen verschillende programma's, of als een fout invloed heeft op de kernindicatoren voor uw weerstandsvermogen, dan hanteren we direct de rapportagegrens van 0,05% omdat dit uw budgetrecht en de risicobeheersing raakt.

Wet normering topinkomens (WNT)

Voor de specifieke controle op de topinkomens van bestuurders en functionarissen gelden zeer strikte, landelijke regels. Wij volgen hierin de jaarlijkse materialiteitsgrenzen uit het wettelijke WNT-controleprotocol. Fouten die te maken hebben met het wel of niet opnemen van topfunctionarissen in de verantwoording moeten wij direct vanaf nul euro aan u rapporteren. Voor cijfermatige onjuistheden in de verplichte toelichting op deze topinkomens ligt de rapportagegrens, afhankelijk van de aard van de fout, bij enkele duizenden euro’s.

Specifieke Rijksgelden (SiSa-controle)

Bij de verantwoording over specifieke uitkeringen die de gemeente van het Rijk ontvangt, zoals voor het sociaal domein, gelden aparte wettelijke rapportagegrenzen om het risico op terugvordering te bewaken. Voor kleinere regelingen tot 125.000 euro rapporteren wij fouten vanaf een grens van 12.500 euro. Bij middelgrote regelingen tussen de 125.000 euro en 1 miljoen euro rapporteren we zodra een fout de tien procent van het specifieke subsidiebedrag overschrijdt. Voor de grote regelingen met een omvang van meer dan 1 miljoen euro ligt onze rapportagegrens vast op een bedrag van 125.000 euro.

Inleiding
Onze controleaanpak
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit

Onze focus op de interne beheersingsomgeving, IT en controls van Haarlemmermeer

De interne beheersingsomgeving van gemeente Haarlemmermeer ontwikkelt zich in 2026 zichtbaar richting een hoger volwassenheidsniveau. De organisatie werkt aan het versterken van de samenhang tussen beleid, uitvoering en verantwoording en aan een verdere professionalisering van de drie lijnen van beheersing. Tegelijkertijd staat deze ontwikkeling onder druk door de groei van de gemeente, de complexiteit van projecten en de toenemende afhankelijkheid van IT-systemen en externe partijen. In onze controle richten wij ons daarom nadrukkelijk op de voortgang en werking van deze beheersingsomgeving, waaronder de implementatie van de Visie op Control en de opvolging van eerdere bevindingen, zoals uit het FHIT-traject.

Wij hanteren daarbij een risicogerichte controleaanpak, waarin wij niet alleen toetsen of de interne beheersing opzet en bestaan vertoont, maar ook hoe deze in de praktijk bijdraagt aan het ‘in control’ zijn van de organisatie. Onze werkzaamheden sluiten aan op het drielijnenmodel (zie bijlage voor nadere toelichting), waarbij wij zowel de eerste lijn (uitvoering), tweede lijn (controlfunctie) als derde lijn (verbijzonderde interne controle) betrekken in onze oordeelsvorming. Observaties en verbeterpunten delen wij gedurende het jaar via de managementletter en het accountantsverslag, zodat tijdig kan worden bijgestuurd.

IT-omgeving en digitalisering

Digitalisering en de verdere ontwikkeling van het IT-landschap vormen een kernonderdeel van de interne beheersing. De overgang naar het nieuwe financiële systeem ERPx (FHIT) heeft in het voorgaande jaar geleid tot een aantal bevindingen in de beheersing van IT-processen. In 2026 richten onze IT-auditwerkzaamheden zich primair op de opvolging hiervan en op het versterken van de IT General Controls, zoals toegangsbeheer, wijzigingsbeheer en continuïteitsmaatregelen. Wij toetsen daarbij de opzet en het bestaan van deze IT-controls en beoordelen in hoeverre corrigerende maatregelen naar aanleiding van eerdere bevindingen daadwerkelijk zijn geïmplementeerd en effectief zijn. Daarnaast zetten wij data-analyse en IT-audittools in om de betrouwbaarheid en integriteit van data vast te stellen en om geautomatiseerde processen te toetsen. Hierbij besteden wij ook aandacht aan de opkomst van datagedreven werken en AI-toepassingen en de mate waarin de gemeente deze ontwikkelingen beheerst vanuit governance, transparantie en rechtmatigheid.

Onze aanpak ten aanzien van controls en gegevensgerichte werkzaamheden

Onze controleaanpak is ‘gemengd’ en combineert gegevensgerichte werkzaamheden met aandacht voor de interne beheersing en aanwezige controls. Waar mogelijk steunen wij op aanwezige interne beheersmaatregelen, mits deze aantoonbaar adequaat zijn ingericht en functioneren. Tegelijkertijd voeren wij gegevensgerichte werkzaamheden uit op materiële posten en processen, waarbij wij gebruikmaken van data-analyse en gerichte deelwaarnemingen. Wij richten ons daarbij specifiek op financieel kritische processen zoals batenstromen, inkoop, salarissen, het sociaal domein en subsidies. Per proces beoordelen wij de opzet en het bestaan van key controls, zoals functiescheidingen, autorisaties en monitoringmaatregelen, en betrekken wij – waar relevant – de werkzaamheden van serviceorganisaties.

Inleiding
Onze controleaanpak
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit

Onze focus op de interne beheersingsomgeving, IT en controls van Haarlemmermeer

Tevens voeren wij integrale data-analyses uit (bijvoorbeeld op journaalposten en inkoopstromen) om afwijkingen en risico's tijdig te signaleren.Deze aanpak stelt ons in staat om niet alleen achteraf afwijkingen te detecteren, maar ook om inzicht te geven in de mate waarin de organisatie haar processen beheerst en waar verdere versterking mogelijk is. In lijn met onze controlefilosofie ('push left') leggen wij hierbij nadruk op het voorkomen van fouten in de eerste en tweede lijn.

Fraude en integriteit

Frauderisico's maken integraal onderdeel uit van onze controleaanpak. Wij onderkennen dat de druk op de organisatie, de omvang van investeringsstromen en de complexiteit van processen het risico op fraude en onregelmatigheden vergroten. In lijn met de controlestandaarden besteden wij daarom specifiek aandacht aan het risico van management override of controls en aan frauderisico's binnen processen zoals aanbestedingen, grondexploitaties en inkoop.

Onze fraudeaanpak bestaat uit een combinatie van werkzaamheden, waaronder data-analyse op journaalposten (bijvoorbeeld met Halo), het toetsen van schattingen, het uitvoeren van onvoorspelbare controlewerkzaamheden en het beoordelen van functiescheidingen en governance-maatregelen. Tevens evalueren wij de opzet van fraudebestrijdingsmaatregelen binnen de gemeente en de wijze waarop signalen van mogelijke fraude worden geïdentificeerd en opgevolgd.

Indien wij tijdens onze controle signalen van (mogelijke) fraude of integriteitsvraagstukken constateren, bespreken wij deze tijdig met het management en – indien relevant – met de raad, conform de geldende controlestandaarden. Hiermee dragen wij bij aan het versterken van een integere organisatiecultuur en een robuuste beheersingsomgeving.

Continuous monitoring en datagedreven beheersing

In 2026 beogen wij – samen met de organisatie en de VIC-functie – continuous monitoring (CMP) gericht in te zetten op een aantal financieel kritische processen. Hiermee ontstaat gedurende het jaar beter zicht op afwijkingen en risico's. De verdere ontwikkeling hiervan is nadrukkelijk afhankelijk van de doorontwikkeling van de interne beheersing en de samenwerking met de organisatie. Wij zullen de raad gedurende het jaar informeren over de voortgang op dit vlak. Concreet richten wij ons op de volgende eerste toepassingen:

- Opvallende boekingen sneller in beeld: Bijvoorbeeld handmatige of ongebruikelijke journaalposten.
- Betere controle op inkopen: Bijvoorbeeld uitgaven bij dezelfde leverancier of buiten contracten.
- Afwijkingen in betalingen direct zichtbaar: Bijvoorbeeld dubbele betalingen of wijzigingen in bankgegevens.

Deze aanpak maakt het mogelijk om eerder bij te sturen en draagt bij aan een meer proactieve en datagedreven beheersing van de gemeente.

Onze controle-aanpak is ‘gemengd’ en toegespitst op uw processen

Het college en is verantwoordelijk voor het creëren van een interne controleomgeving die nodig is om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. Om de controleaanpak te bepalen, werken we ons begrip van de interne controles en interne beheersing van gemeente Haarlemmermeer die relevant zijn voor de controle bij. De controleaanpak per bedrijfsproces op hoofdlijnen wordt hieronder vermeld. Onze controleaanpak is gericht op groei en ontwikkeling van uw interne beheersing en onze controle naar meer datagedreven controles. Deze transitie zien wij niet als een proces dat binnen één jaar is voltooid, maar als een gezamenlijke reis. Wij zien 2026 als een mooi startpunt vanwege de migraties die zijn gerealiseerd.

Frauderisico & -beheersing	**Baten**	**Inkoop (inkopen & inkooplasten)**	**Salarislasten**	**Jeugd en WMO (PGB en ZIN)**	**Lasten participatiewet**	**Uitgaande subsidies**
Gegevensgerichte werkzaamheden bestaan onder andere uit: • Controle van journaalposten • Controleren van schattingen • Element van onvoorspelbaar-heid in de controle	Baten bestaan onder andere uit: - Grondverkopen - Gemeentefonds - Belastingen en heffingen - Bouwleges - Huren en pachten - Rentebaten - Overige opbrengsten De baten controleren wij voornamelijk gegevensgericht, door het maken van aansluitingen, het uitvoeren van gegevensgerichte steekproeven en herberekeningen.	Gegevensgerichte werkzaamheden bestaan onder andere uit: • Controle van inkoopfacturen en betalingen • Controle van de prestatielevering • Controle op de naleving van de Europese aanbestedingswet.	Gegevensgerichte werkzaamheden bestaan onder andere uit: • Aansluiting tussen de financiele administratie en salarisadministratie • Controle van mutaties in het personeelsbestand.	Gegevensgerichte werkzaamheden bestaan onder andere uit: • Dossiercontroles op cliënt- en factuurniveau • Controle op de prestatielevering	Gegevensgerichte werkzaamheden bestaan onder andere uit: • Aansluiting tussen uitkeringenadministrati e en financiele administratie • Dossiercontroles diverse uitkeringsstromen op cliënt- en factuurniveau.	Gegevensgerichte werkzaamheden bestaan onder andere uit: • Controleren van de beschikkingen en vaststellingen. • Vaststellen dat de beschikte en vastgestelde subsidies passen in het kader van de ASV.
Controls: fraudemanagement-systeem, functie-schedingen	**Controls**: Serviceorganisatie Cocensus en controleverklaring onafhankelijke accountant (Belastingen en heffingen)	**Controls**: Integrale crediteuren-spendanalyse	**Controls**: Serviceorganisatie AFAS			
Data-gedreven controle: Halo for Journals			**Data-gedreven controle:** HR Insights	**Controls**: Serviceorganisatie SVB & CAK	**Controls**: Serviceorganisatie SVB & CAK	

Inleiding
Onze controleaanpak
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit
Normenkader 2026
Controlefilosofie
IT audit en tools
Fraude wet- en regelgeving
Vooruitkijkend
Communicatie
Bijlagen

Ons team en het controleproces

In dit hoofdstuk hebben we onze (kern-)teamsamenstelling voor komend jaar toegelicht, alsmede de controleplanning op hoofdlijnen.

Inleiding
Onze controleaanpak
Onze controleaanpak
Communicatie
Ons team
Onze samenwerking
Bijlagen

Ons team en onze controleplanning

Ons team

Voor de controle van de jaarrekening zetten wij een betrokken en goed bereikbaar controleteam in dat past bij uw organisatie. Nils-Erik van Someren is eindverantwoordelijk accountant en Emre Aydemir is de opdrachtmanager en het eerste aanspreekpunt voor de dagelijkse uitvoering van de controle. Kim de Bruin stuurt het controleteam aan en Marjan Hof is betrokken als IT-specialist. Waar dat nodig is, schakelen wij aanvullende experts in, bijvoorbeeld op het gebied van pensioenen, financiële instrumenten, WNT, SiSa en sociale zaken. Zo zorgen wij ervoor dat de controle niet alleen voldoet aan de wettelijke eisen, maar ook aansluit op de belangrijkste ontwikkelingen, risico's en aandachtspunten binnen uw gemeente.

Naam	Rol	Contact
Nils-Erik van Someren	Eindverantwoordelijk accountant	+31 6 132 165 57 nils.van.someren@pwc.com
Marjan Hof	Director IT Audit	+31 6 129 799 46 marjan.hof@pwc.com
Emre Aydemir	Senior manager	+31 6 193 047 36 emre.aydemir@pwc.com
Kim de Bruin	Manager	+31 6 341 966 71 kim.de.bruin@pwc.com

Controleplanning

Voor de controle hanteren wij een herkenbare jaarcyclus. Onze verwachte tijdsbesteding stemmen we separaat met de raad af in onze budgetbrief voor het komende jaar. In de zomer en het najaar ronden wij de voorbereiding en planning af, waaronder het controleplan, de procesbesprekingen en de afstemming met de organisatie over de belangrijkste risico's en aandachtspunten. In het najaar voeren wij de interimcontrole uit en rapporteren wij onze tussentijdse bevindingen via de managementletter, die ook met de auditcommissie wordt besproken.

Vanaf maart start de jaarrekeningcontrole, waarbij wij de jaarstukken beoordelen, de belangrijkste controlewerkzaamheden afronden en onze bevindingen verwerken in het accountantsverslag. De bespreking van het accountantsverslag en de controleverklaring vindt vervolgens in de periode april/mei plaats. Gedurende het jaar plannen wij vaste overleg- en reviewmomenten met de ambtelijke organisatie, directie, portefeuillehouder en auditcommissie, zodat de raad tijdig inzicht krijgt in de voortgang, aandachtspunten en uitkomsten van de controle.

Periode	Fase	Belangrijkste activiteiten	Belangrijkste overlegmomenten
September – oktober 2026	Planning	Opstellen en afronden controleplan, procesbesprekingen en risicoanalyse	Afstemming met ambtelijke organisatie en auditcommissie
Oktober – december 2026	Interimcontrole	Uitvoeren interimcontrole, beoordelen interne beheersing en opstellen managementletter	Bespreking managementletter met organisatie, directie/portefeuillehouder en auditcommissie
Januari – februari 2027	Voorbereiding jaarrekening-controle	Actualiseren planning, afstemmen oplevering stukken en voorbereiden final controle	Voortgangsoverleg met de organisatie
Maart – april 2027	Jaarrekening-controle	Controle jaarrekening, beoordeling jaarstukken en afronding belangrijkste controlewerkzaamheden	Periodieke voortgangs-besprekingen en interne reviewmomenten
April – mei 2027	Afronding en rapportage	Opstellen accountantsverslag en controleverklaring	Bespreking accountantsverslag met organisatie, directie/pfh en auditcommissie
Mei/juni 2027	Evaluatie	Evaluatie controleproces en vastleggen leerpunten voor de volgende controlecyclus	Evaluatie met de organisatie

Inleiding
Onze controleaanpak
Onze controleaanpak
Reikwijdte van de controle
Materialiteit
Normenkader 2026
Controlefilosofie
IT audit en tools
Fraude wet- en regelgeving
Vooruitkijkend
Communicatie
Bijlagen

Bijlagen

Inleiding
Onze controleaanpak
Onze controleaanpak
Communicatie
Bijlagen
Onze controlefilosofie
ISA-vereisten
Verantwoordelijkheden
Onze audit tools
Afhankelijkheid van derden

Onze controlefilosofie – het drielijnenmodel

	1e lijn Lijnmanagement	2e lijn Ondersteuning	3e lijn Verbijzonderde Interne controlefunctie
	Afdelingen (inclusief Financiën)	Cluster Financiën en Control	Cluster Corporate Control
Gemeente	• Primair verantwoordelijk voor getrouwheid en rechtmatigheid transacties binnen eigen processen. • Verantwoordelijk voor kwalitatieve analyse en toelichting P&C-producten.	• Ondersteunt de afdelingen bij de optimalisering van de primaire processen. • De bedrijfsvoeringsclusters voeren bij de administratieve verwerking een aantal primaire controles uit op de 1e lijn.	• De VIC (onderdeel Corporate Control) voert interne controles uit op de getrouwheid en rechtmatigheid van de financieel kritische processen. • Adviseert over verbetering in de 1e en 2e lijn.
PwC	• Adviseert (met de VIC) preventieve interne controlemaatregelen in het primaire proces. • Geeft feedback om leesbaarheid/ informatiewaarde P&C-documenten te verhogen.	• Adviseert preventieve interne controlemaatregelen in het ondersteunende proces en de IT. • Geeft adviezen om effectiviteit controlwerkzaamheden te vergroten.	• Adviseur/klankbord om te komen tot een effectieve en efficiënte controleaanpak. • Maakt waar mogelijk gebruik van de werkzaamheden van de VIC.

Wij rapporteren via het push-leftprincipe

Het push-leftprincipe is erop gericht de interne beheersing in de eerste en tweede lijn te optimaliseren. Dit vanuit het uitgangspunt dat fouten voorkomen beter is dan achteraf constateren. Indien er tekortkomingen zijn in de interne beheersing in de eerste en tweede lijn, dan zullen wij deze daarom rapporteren als bevinding, ook als deze in de derde lijn met interne controles ondervangen wordt.

Inleiding
Onze controleaanpak
Onze controleaanpak
Communicatie
Bijlagen
Onze controlefilosofie
ISA-vereisten
Verantwoordelijkheden
Onze audit tools
Afhankelijkheid van derden

Door controlestandaarden vereiste communicatie

Als PwC vinden wij het van belang om u te laten zien op welke wijze wij de belangrijkste voorwaarden en aandachtspunten van de controle aan u rapporteren. Deze hebben we opgenomen in onderstaande tabel.

Vereiste communicatie op grond van controlestandaarden	Controleplan	Boardletter	Accountantsverslag
Mededeling over de verantwoordelijkheden van de accountant	●		
Bevestiging van de onafhankelijkheid van PwC	●		●
De zaken die zijn aangemerkt als kernpunten van de controle			●
Eventuele significante tekortkomingen in de interne controle		●	●
Eventuele ontdekte of vermoede fraude		●	●
Niet naleven van wet- en regelgeving			●
Schriftelijke bevestigingen gevraagd van het management			●
Alle zaken die van invloed zijn op de vorm en inhoud van de controleverklaring.			●
Standpunt van de accountant over belangrijke kwalitatieve aspecten van de verslaggeving door het college			●
Rapporteren over significante moeilijkheden, aangelegenheden en overige zaken die van belang zijn voor het toezicht op het financiële verslaggevingsproces			●
Niet-gecorrigeerde afwijkingen			●
Significante aangelegenheden die naar voren komen tijdens de controle in verband met verbonden partijen van de gemeente			●
Beschrijving van de reikwijdte en timing van de controle, waaronder significante risico's		●	●

Inleiding
Onze controleaanpak
Onze controleaanpak
Communicatie
Bijlagen
Onze controlefilosofie
ISA-vereisten
Verantwoordelijkheden
Onze audit tools
Afhankelijkheid van derden

Verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheden van het college en de raad voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college en de raad voor de jaarrekening

Het college is verantwoordelijk voor:

- het opstellen en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten ('BBV') en het bepaalde bij en krachtens de Wet normering topinkomens ('WNT');
- de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met de in relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen; en voor
- interne beheersingsmaatregelen die het college noodzakelijk acht om een jaarrekening te kunnen opstellen die geen afwijkingen van materieel belang bevat door fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeente in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen.
De raad is verantwoordelijk voor het toezicht op het proces van de financiële verslaggeving door de gemeente.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het plannen en uitvoeren van een controleopdracht op een manier die ons in staat stelt om voldoende en passende controle-informatie te krijgen die een basis voor onze verklaring biedt.

Onze doelstellingen zijn het krijgen van redelijke zekerheid of de jaarrekening als geheel geen onjuistheden van materieel belang bevat of die nu worden veroorzaakt door fraude of door fouten, en het afgeven van een controleverklaring waarin onze verklaring is opgenomen. Redelijke zekerheid betekent een hoge, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor wij mogelijk niet alle materiële onjuistheden ontdekken. Onjuistheden kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten. Zij worden als materieel beschouwd wanneer redelijkerwijs kan worden verwacht dat ze, elk afzonderlijk of in totaal, gevolgen kunnen hebben voor de economische beslissingen die gebruikers op grond van de jaarrekening nemen.

Materialiteit heeft gevolgen voor de aard, timing en omvang van onze controle-werkzaamheden en de evaluatie van het effect van vastgestelde onjuistheden op onze verklaring.

Voor een gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden verwijzen wij u naar de bijlage bij onze controleverklaring.

Inleiding
Onze controleaanpak
Onze controleaanpak
Communicatie
Bijlagen
Onze controlefilosofie
ISA-vereisten
Verantwoordelijkheden
Onze audit tools
Afhankelijkheid van derden

Verantwoordelijkheden

Overzicht van verantwoordelijkheden met betrekking tot fraude en wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheden van het college

Deze bestaan uit:

- het identificeren en bewaken van de wet- en regelgeving die van toepassing is op de entiteit en zorgen voor volledigheid ervan;
- het uitvoeren van een risicobeoordeling waarbij specifiek aandacht wordt besteed aan het risico van fraude door het bespreken van prikkels en pressiepunten, kansen, en instellingen en rationaliseringen, evenals het risico van niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het ontwerpen en implementeren van programma's en beheersingsmaatregelen om fraude (fraudebestrijdingsprogramma's) en niet-naleving van wet- en regelgeving te voorkomen, te bestrijden en op te sporen;
- ervoor zorgen dat de cultuur en de omgeving van de entiteit eerlijkheid en ethisch gedrag bevorderen;
- ervoor zorgen dat de activiteiten van de entiteit worden uitgevoerd conform de bepalingen van wet- en regelgeving, en dat deze voldoen aan de wet- en regelgeving waarin de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening wordt geregeld;
- het onderzoeken van vermeende of vermoede misstanden die onder de aandacht van het college zijn gebracht.

De verantwoordelijkheden van degenen die zijn belast met governance, dat wil zeggen de raad

Deze bestaan uit:

- het versterken van een cultuur van eerlijkheid en ethisch gedrag door middel van actief toezicht;
- het evalueren van de beoordeling door het management van de risico's in verband met fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving, implementatie van passende maatregelen en zorgen voor een juiste tone at the top;
- ervoor zorgen dat het college passende maatregelen nemen om fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving te bestrijden en te voorkomen en om werknemers en andere stakeholders beter te beschermen;
- het onderzoeken van vermeende of vermoede misstanden die onder de aandacht van de raad zijn gebracht;
- het stellen van vragen aan het college over beheersingsmaatregelen ter bewaking van doelstellingen, zodat deze in redelijkheid haalbaar zijn.

Inleiding
Onze controleaanpak
Onze controleaanpak
Communicatie
Bijlagen
Onze controlefilosofie
ISA-vereisten
Verantwoordelijkheden
Onze audit tools
Afhankelijkheid van derden

Verantwoordelijkheden

Overzicht van verantwoordelijkheden met betrekking tot fraude en wet- en regelgeving

De verantwoordelijkheid van de accountant

De accountant is verantwoordelijk voor:

- het inplannen en uitvoeren van de controle om redelijke zekerheid te bieden dat de jaarrekening geen materiële onjuistheden bevat, ongeacht of deze worden veroorzaakt door fraude of door fouten;
- het evalueren of de programma's en beheersingsmaatregelen van de entiteit waarmee geïdentificeerde risico's van materiële fouten als gevolg van fraude en als gevolg van niet-naleving van wet- en regelgeving worden aangepakt op de juiste wijze zijn opgezet en in werking gesteld;
- het evalueren van het proces van het management voor het beoordelen van de effectiviteit van programma's en beheersingsmaatregelen in verband met fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het evalueren van noemenswaardige fraude aan de zijde van het seniormanagement en de gevolgen voor de controleomgeving;
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

In de context van onze controle van de jaarrekening zijn onze doelstellingen met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving als volgt:

- het vaststellen en beoordelen van het risico van materiële onjuistheden in de jaarrekening als gevolg van fraude en als gevolg van niet-naleving van wet- en regelgeving;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de beoordeelde risico's van materiële onjuistheden als gevolg van fraude, door een gepaste controleaanpak te ontwerpen en te implementeren;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot naleving van de bepalingen van die wet- en regelgeving waarvan algemeen wordt erkend dat ze directe gevolgen hebben voor de bepaling van materiële bedragen en toelichtingen in de jaarrekening; en
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.